

VREEMDE LUCHT OF STANK

Delen van ervaringen en tips uit de praktijk

Vreemde lucht, stank of hinder? Let op de (gezondheids)risico's!

Alarmering voor een gaslucht, stank of geurhinder: het komt regelmatig voor. De brandweer meet niet altijd verhoogde waarden en kan ook niet alle stoffen meten. Is het dan ook veilig? Of zijn er nog andere risico's? Ja die risico's zijn er, namelijk:

- Gezondheidsschade eigen personeel en inwoners;
- Situationeel vrijkomen van luchtjes of dampen waarbij veelal een momentmeting wordt gedaan;
- Lange termijn effecten.

Bij dit soort incidenten kunnen er dus ook gezondheidsrisico's zijn. Zorg daarom tijdig voor betrokkenheid van de GHOR; alarmeer een Ovd-G. De Ovd-G is het eerste aanspreekpunt bij incidenten over gezondheid.

Wat te doen bij vreemde lucht, stank of hinder

- Wees je bewust: geen waarden meten, betekent niet meteen dat er geen gevaar meer is!
- Zolang de bron nog niet gevonden is: zet de bewoners/gebruikers van een pand buiten in de frisse lucht of geef ze bij slecht weer elders onderdak.
- Vaak is het noodzakelijk om één of meerdere metingen te verrichten.
- Stem breed af tussen Ovd-G, Ovd-B, GAGS en AGS.
- Maak het een besprekspunt in het motorkapoverleg of CoPl.
- Duid gezamenlijk de meetwaarden en betekenis daarvan.
- Bereid verschillende scenario's voor.
- Houd rekening met het fenomeen 'groepshysterie' waarbij je soms op het verkeerde been kan worden gezet door overlastmeldingen te over- of onderschatten.
- Stem met AGS/GAGS af in hoeverre ontruimen nodig en gewenst is. Een ontruiming kan op mensen veel impact hebben.
- In situaties waar een vreemde lucht geroken wordt, maar je als brandweer niets gevaarlijks aantreft, kan het handig zijn om over te dragen aan de GGD voor nader onderzoek. Dit loopt dan via de alarmering van een Ovd-G.

"Niets meten, wil niet zeggen dat er geen gevaar is."

Vaak is het noodzakelijk om één of meerdere metingen te verrichten. De tankautospuiter van de brandweer kan meten op de aanwezigheid van bijvoorbeeld;

- explosiegevaar (LEL meting)
- verlaagde zuurstofconcentraties
- koolmonoxide
- zwavelwaterstof (H₂S)
- radioactiviteit.

Bepaalde stoffen (bijv. styreen) kunnen door de TS niet worden gemeten. Stoffen die wel een verstikkende, giftige of schadelijke werking kunnen hebben. **De AGS kan veel meer stoffen meten!**

Geurwaarneming: Sommige stoffen zijn goed te ruiken, maar is de situatie ook gevaarlijk wanneer je een stof ruikt? Helaas is daar in algemene zin niets over te zeggen. Een stof als Ammoniak wordt in de kleinste hoeveelheid al door minimaal 50% van de bevolking geroken, terwijl een stof als Epichloorhydrine door de helft van de bevolking pas ver boven de Levensbedreigende waarde wordt geroken. Conclusie: geur is niet altijd een goede waarschuwer.

Wie doet wat?

De **Adviseur Gevaarlijke Stoffen (AGS)** is o.a. verantwoordelijk voor het kwantificeren en identificeren van gevaarlijke stoffen op de incidentlocatie en/of in het mogelijke effectgebied. De AGS adviseert aan de hoogst leidinggevende ter plaatse in het brongebied en is adviseur van het CoPl. De AGS heeft de mogelijkheid om veel meer stoffen te kunnen meten.

De **Ovd-G (Officier van Dienst Geneeskundig)** is de geneeskundige en gezondheidskundige operationele en leidinggevende functionaris ter plaatse bij incidenten met gevaarlijke stoffen. Het gaat namelijk om mogelijke gezondheidsrisico's. De OvdG (of AGS) kan de GAGS alarmeren.

De **GAGS (Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen)** adviseert op basis van metingen van de brandweer en op basis van gezondheidsklachten van betrokkenen. De GAGS adviseert over te verwachten gezondheidseffecten na blootstelling aan een stof op korte en lange termijn en ook geeft hij/zij informatie over te nemen maatregelen (bijv. schuilen, evacueren, ontsmetten) om gezondheidsschade te voorkomen of te beperken. Ook adviseert hij/zij over de persoonlijke bescherming van overige hulpverleners en over publieksvoorlichting.

Vluchtige organische stoffen (VOS)

Vluchtige organische stoffen (VOS) zijn brandbare stoffen die verdampen bij kamertemperatuur. Bekende VOS zijn benzine en thinner. Ze kunnen vrijkomen uit allerlei producten die in huis worden gebruikt, zoals verf, schoonmaakmiddelen en bouwmaterialen. VOS kunnen stankoverlast maar ook gezondheidsklachten veroorzaken zoals hoofdpijn, vermoeidheid en irritatie van de neus, keel en ogen. Langdurige blootstelling aan kleine hoeveelheden kan deze klachten geven. Een meting met een PID-meter kan deze stoffen ook in lage concentraties aantonen. De AGS kan zo'n meting uitvoeren.

Irritatie van ogen en luchtwegen

Hoofdpijn/duizeligheid

Bij hoge concentraties bewustzijnsdaling

Buiten zal vrijwel nooit sprake zijn van hoge concentraties. In de woning kan naast een hoge concentratie ook verdringing van zuurstof plaatsvinden, met een versterkend effect op de klachten/concentratie. Op lange termijn ontstaat schade aan het zenuwstelsel.

Handelingsperspectief is naar buiten gaan of schuilen in een ander gebouw totdat de ruimte weer veilig is om te betreden.

! Aandachtspunt is kinderen. Zij zijn gevoeliger voor de effecten van vluchtige organische stoffen.

Praktijkvoorbeelden

Gevallen barometer

Kwik zit in barometers en bloeddrukmeters, maar ook in TL-lampen en spaarlampen. Wanneer zo'n voorwerp breekt, kan er langdurig een matig verhoogde concentratie kwik blijven bestaan. Dit gebeurt wanneer het kwik niet zorgvuldig wordt opgeruimd. Kwikdamp is al schadelijk bij concentraties die 1000 keer kleiner zijn dan metingen in mg/m³ en moeten daarom in ppb bereik kleiner worden gemeten. Kwikdamp kan gevolgen hebben voor de nierfunctie en het zenuwstelsel. Effecten op het zenuwstelsel zijn bijvoorbeeld tremoren, prikkelbaarheid, problemen met concentratie en korte termijn geheugen. Alertheid voor gezondheidsrisico's op de lange termijn hierbij belangrijk. Stem daarom af met een Ovd-G die kan schakelen met een GAGS voor het juiste handelingsperspectief.

Bezinegeur in Tuk

Op 13 december 2021 wordt het CoPl opgeroepen voor een GRIP 1 inzet in Tuk. Het gaat om een geur van benzine uit het riool en omliggende woningen. De brandweer meet hoge LEL-waarden (explosiewaarden), maar na spoelen in de woningen en het riool worden geen verhoogde waarden meer gemeten en het sein veilig gegeven. In een terugblik met bevelvoerder, Ovd-B, AGS en Ovd-G is gesproken over wanneer het sein veilig wordt gegeven, wel of niet ontruimen en over de bewustwording dat er nog gezondheidsrisico's kunnen zijn, ook als er geen verhoogde waarden meer worden gemeten. In deze casus heeft de Ovd-G informatie en advies ingewonnen bij de GAGS. Informatie over welke klachten te verwachten zijn bij blootstelling aan benzinedampen: irritatie van ogen en luchtwegen, hoofdpijn, duizeligheid en bij hoge blootstelling bewustzijnsdaling. Het handelingsperspectief hierbij was om de bewoners naar buiten te brengen. Het advies is om breed te kijken: zijn er nog meer risico's die je niet meet? En twijfel je? Stem af met een AGS en Ovd-G!

Gegaste containers

Onwordt worden in of rond een (zee)container aanwezig (nog) insecticide aanwezig is ('gegaste containers'), maar ook door het uitdampen van stoffen uit de lading (bijv. geïmpregneerde meubels, matrassen, tapijt, hout). In mei 2022 speelde dit nog in onze regio: bij een groot distributiecentrum in Zwolle werden vijf medewerkers onderworpen tijdens het lossen van een container met woonaccessoires. Ook hebben we in 2021 te maken gehad met het aanmeren van fosfineschepen. Daar werd ontdekt dat er in de ruimen veel te hoge concentraties fosfine aanwezig waren tussen het graan. Bespreek met elkaar welke partijen geïnformeerd of gealarmeerd moeten worden.

